

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
สำหรับ

ฟาร์มผึ้งชันโรง

(Good Agricultural Practices
for Stingless bee Farm)

GAP ปศุสัตว์

มาตรฐานการเลี้ยงสัตว์ที่ปลอดภัย ได้คุณภาพ ถูกสุขลักษณะ

ปลอดภัยต่อผู้บริโภค
ได้ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่สะอาด
ปลอดภัย ไม่มีสารตกค้าง

ลดโรคระบาดในฟาร์ม
มีระบบป้องกันเชื้อโรคที่ดี
ทำให้สัตว์แข็งแรง ลดการใช้ยาปฏิชีวนะ

เพิ่มมูลค่าและโอกาสทางการตลาด
สินค้ามีใบรับรองมาตรฐาน (มกษ.)
ได้รับการยอมรับ เป็นที่ต้องการของตลาด

ยกระดับมาตรฐานการจัดการ
ฟาร์มมีระบบการจัดการที่เหมาะสมและยั่งยืน

เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
จัดการของเสีย น้ำเสีย และกลิ่น
ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

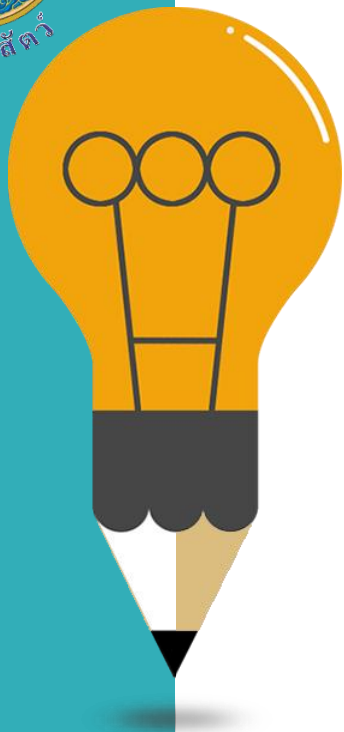

สวัสดิภาพสัตว์ดี
สัตว์ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม
ลดความเครียด

GAP ปศุสัตว์ ส่งผลิตต่อทั้งผู้ผลิต เกษตรกร และผู้บริโภคในระยะยาว

เนื้อหา

01

ที่มา ขอบข่าย และนิยาม

02

หลักเกณฑ์การให้คะแนนตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์ม

ขอขยาย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงชันโรง ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงและแยกขยายรัง โดยครอบคลุมข้อกำหนดองค์ประกอบฟาร์ม การจัดการในการเลี้ยงชันโรงโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ระบบนิเวศทางธรรมชาติ การจัดการผลิตผลและผลิตภัณฑ์การทำความสะอาดและบำรุงรักษา สุขภาพสัตว์ สวัสดิภาพสัตว์ บุคลากร การจัดการสิ่งแวดล้อม และการบันทึกข้อมูล เพื่อให้ได้ผลิตผลและผลิตภัณฑ์จากชันโรงที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยต่อผู้บริโภค

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ไม่ครอบคลุมการเลี้ยงชันโรงที่อาศัยอยู่ในขอนไม้ตามธรรมชาติซึ่งตัดมาจากป่า รวมทั้งผลิตผลและผลิตภัณฑ์ที่มาจากป่า

นิยาม

- ผึ้งชันโรง (stingless bee)

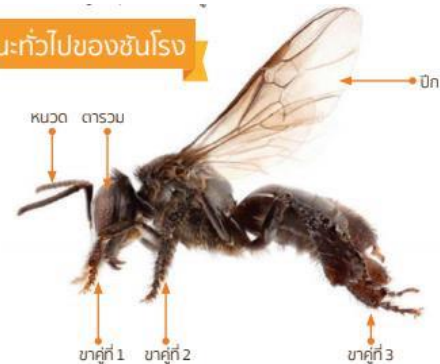
แมลงในวงศ์ (family) : Apidae

วงศ์ย่อย (subfamily) : Meliponinae

เผ่า (tribe) : Meliponini

ลักษณะทั่วไปของชันโรง

นิยมนำมาเลี้ยงในการช่วยผสมเกสร เพื่อแยกขยายรังหรือเก็บเกี่ยวผลิตผลของผึ้งชันโรง

นิยาม

ลักษณะทั่วไปของชันโรง

- ฟาร์มผึ้งชันโรง (stingless bee farm)

สถานประกอบการที่เลี้ยงผึ้งชันโรงโดยมีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยง เพื่อช่วยในการผสมเกสรพืช เพาะเลี้ยงแยกขยายรัง หรือเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งชันโรง และผลิตผลอื่นเพื่อการจำหน่าย เช่น รังผึ้งชันโรง ชัน ซึ่งครอบคลุมถึง **พื้นที่เลี้ยง สถานที่เก็บ เครื่องมือและอุปกรณ์ พื้นที่ทำลายซากและรวบรวมขยะ**

นิยาม

- กล่องรังผึ้งชันโรง : กล่องเปล่าที่ทำด้วยไม้ ที่ใช้สำหรับเลี้ยงผึ้งชันโรง
- วัสดุอันตรายด้านการปศุสัตว์
- วัสดุอันตรายทางการเกษตร

หลักเกณฑ์การให้คะแนนตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์ม

- **ข้อกำหนดหลัก (Major)** หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อระบบการผลิต
- **ข้อกำหนดรอง (Minor)** หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตทางอ้อม/ไม่มีผลร้ายแรงต่อระบบการผลิต
- **Recommendation/Observation** หมายถึง ข้อเสนอแนะ หากบกพร่องไม่ถึงเป็นข้อบกพร่อง แต่หากปล่อยไว้หรือละเลย อาจนำไปสู่ข้อบกพร่องได้

หลักเกณฑ์การให้คะแนนตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์ม

- 2.2.3 ควรเลือกชนิด (species) ของผังชั้นโรงที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ เช่น บางชนิดเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลไม่น้อยกว่า 650 m^{1/} หรือบางชนิดเจริญเติบโตได้ดีในสภาพแวดล้อมที่ชุ่มชื้น
- 2.2.4 เลือกซื้อรังผังชั้นโรงที่ได้จากการแยกขยายรังโดยแหล่งที่เชื่อถือได้ เพื่อให้มั่นใจว่ามีองค์ประกอบรังผังที่สมบูรณ์
- 2.2.5 กำหนดให้มีรหัสสร้างผังชั้นโรง เพื่อความสะดวกในการจัดการในการเลี้ยงและการตามสอบ

REC

MINOR

MAJOR

หลักเกณฑ์การให้คะแนนตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์ม

- องค์กรประกอบฟาร์ม
- การจัดการในการเลี้ยงฝังชั้นโรง
- การจัดการผลิตผลและผลิตภัณฑ์
- การทำความสะอาดและบำรุงรักษา
- สุขภาพสัตว์
- สวัสดิภาพสัตว์
- บุคลากร
- การจัดการสิ่งแวดล้อม
- การบันทึกข้อมูล

9

1. องค์ประกอบฟาร์ม

- 1.1 สถานที่ตั้งฟาร์ม
- 1.2 ผังและลักษณะฟาร์ม
- 1.3 อุปกรณ์สำหรับเลี้ยงผึ้งชันโรง

1. องค์ประกอบฟาร์ม

1.1 สถานที่ตั้งฟาร์ม

- ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน เว้นแต่มีมาตรการป้องกันอันตรายที่มีประสิทธิภาพ (MINOR)

- พื้นที่มีพืชที่เป็นแหล่งอาหารเพียงพอกับจำนวนฝูงชั้นโรง (MINOR)

1. องค์ประกอบฟาร์ม

1.1 สถานที่ตั้งฟาร์ม

- ตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำหรือมีการจัดแหล่งน้ำสำหรับฝั่งชั้นโรงอย่างเพียงพอ โดยแหล่งน้ำไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน (MINOR)

: รัศมีการบิน 300 เมตรจากรัง ควรมีแหล่งน้ำอย่างเพียงพอ

1. องค์ประกอบฟาร์ม

1.1 สถานที่ตั้งฟาร์ม

- ตั้งอยู่ใกล้แหล่งพืชที่มียาง เพื่อเป็นวัตถุดิบในการสร้างโครงสร้างภายในรั้วของฟาร์ม

(MINOR)

- กัมส์ (gums) : มะตูม จามจรี ชงโค หางนกยูงฝรั่ง แคบ้าน มะม่วง มะกอก สะเดา
หูกวาง
- เรซิน (resins) : ตะเคียน ทองกวาว โพธิ์
- ลาเทกซ์ (latex) : ยางพารา

1. องค์ประกอบฟาร์ม

1.1 สถานที่ตั้งฟาร์ม

- ต้องแน่ใจว่าไม่มีการปนเปื้อนของวัตถุดิบอันตรายจากการเกษตรจากแหล่งพืชที่มียางไปสู่ตัวผึ้ง
ชั้นโรงและผลิตผลผึ้งชั้นโรง **(MAJOR)**

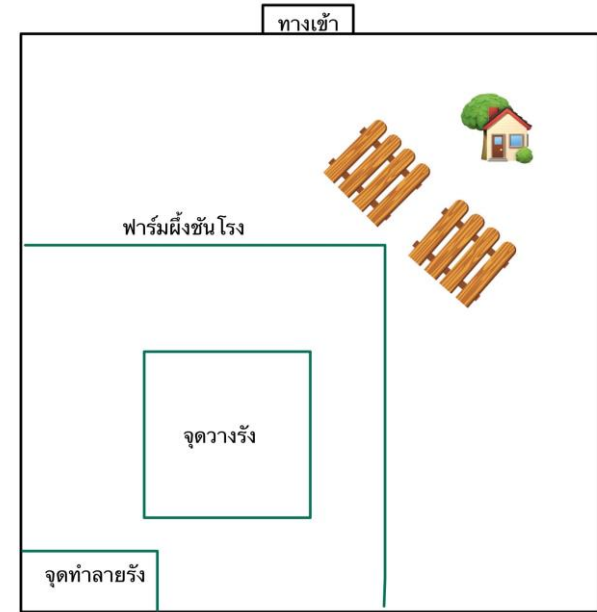

1. องค์ประกอบฟาร์ม

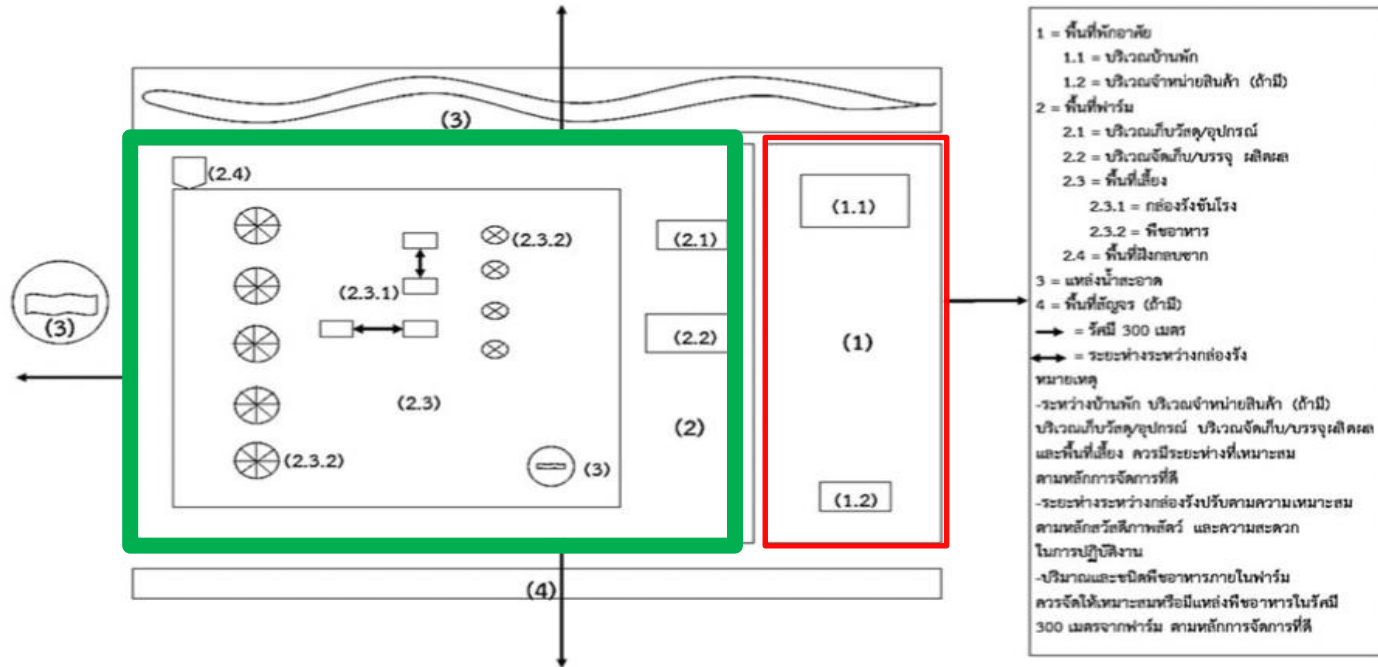
1.2 ผังและลักษณะฟาร์ม

- ควรมีการวางผังฟาร์มที่ดีเพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องลักษณะและจัดพื้นที่ของแต่ละกิจกรรมแยกเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจนแยกพื้นที่เลี้ยงฝั่งชันโรงออกจากที่พักอาศัย หรือมีมาตรการป้องกันเพื่อให้สามารถควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค มีสถานที่สำหรับเก็บอุปกรณ์เลี้ยงฝั่งชันโรงแยกเป็นสัดส่วน (MINOR)

ตัวอย่างผังฟาร์มฝั่งชั้นโรง

ผังฟาร์มฝั่งชั้นโรงนี้ เป็นตัวอย่างให้เกษตรกรใช้เป็นแนวทาง เกษตรกรสามารถประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม

ภาพที่ ก.1 ตัวอย่างแผนผังฟาร์มฝั่งชั้นโรง (ข้อ 3.1.2.1)

1. องค์ประกอบฟาร์ม

1.2 ผังและลักษณะฟาร์ม

- ควรมีการควบคุมการเข้าและออกพื้นที่เลี้ยงของบุคคลและยานพาหนะเพื่อป้องกันการปนเปื้อน (MINOR)

1. องค์ประกอบฟาร์ม

1.3 อุปกรณ์สำหรับเลี้ยงผึ้งชันโรง

- มีอุปกรณ์จำเป็นอย่างเพียงพอต่อการจัดการคุณภาพ ในกระบวนการเลี้ยงและการเก็บเกี่ยวผลิตผล เช่น กล่องรังผึ้งชันโรง ขาตั้งรัง มีดตัดกลุ่มตัวอ่อน (MINOR)

1) กล่องรังผึ้งชันโรง

2) แผ่นพลาสติก

3) เหล็กจัดรัง

4) มีดตัดกลุ่มหลอดเซลล์ตัวอ่อน

1. องค์ประกอบฟาร์ม

1.3 อุปกรณ์สำหรับเลี้ยงผึ้งชันโรง

- สารหรือน้ำมันที่ใช้ทาขาตั้งหรือชั้นวาง เพื่อป้องกันมดไม่ให้เข้าไปในรัง **ต้องไม่เป็น** สารหรือน้ำมันชนิดที่ผึ้งชันโรงจะนำไปสะสมในรังและก่อให้เกิดอันตรายต่อตัวผึ้งหรือผลิตภัณฑ์ เช่น จาระบี ~~น้ำมัน~~เครื่อง (MAJOR)

1. องค์ประกอบฟาร์ม

1.3 อุปกรณ์สำหรับเลี้ยงผึ้งชันโรง

- **กล่องรังผึ้งชันโรง** ทำจากไม้ที่สะอาดและปลอดภัยต่อผึ้งชันโรง มีขนาดเหมาะสม (กรณีพันธุ์ใหญ่ ต้องขยายกล่องรังผึ้งชันโรงให้สามารถอยู่รอดได้ภายในระยะเวลา 1 ปี) (MINOR)

1. องค์ประกอบพาร์ม

1.3 อุปกรณ์สำหรับเลี้ยงผึ้งชันโรง

- กล่องรังผึ้งชันโรงต้องไม่ทำจากวัสดุที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจนเป็นอันตรายต่อตัวผึ้งชันโรงและผลิตภัณฑ์ เช่น ไม้กระถินเทพา ที่ไม่ผ่านการใช้งานมาก่อน **(MAJOR)**
- ไม่อนุญาตให้ทาสีภายในกล่อง กรณีที่จำเป็นต้องทาสีภายนอกกล่องให้ใช้เฉพาะสีที่ไม่มีส่วนผสมของโลหะหนัก **(MAJOR)** : โลหะหนัก ได้แก่ สารหนู สังกะสี ทองแดง ตะกั่ว พรอท เหล็ก แมงกานีส แคดเมียม
- อุปกรณ์ที่สัมผัสกับผลิตภัณฑ์ของผึ้งชันโรง ควรทำจากวัสดุที่ แข็งแรง ไม่เป็นสนิม ทำความสะอาดง่าย ทนต่อการกัดกร่อนและทนความร้อนจากการฆ่าเชื้อ **(MAJOR)**

1. องค์ประกอบฟาร์ม

1.3 อุปกรณ์สำหรับเลี้ยงผึ้งชันโรง

- เครื่องแต่งกายสำหรับการปฏิบัติงาน ควรทำจากวัสดุที่มีผิวลื่น และควรมีสีอ่อน **หลีกเลี่ยงสีดำ** เพื่อป้องกันไม่ให้ชันโรงเกาะหรือกัดติดจนตาย (MAJOR)
- อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว การแยก การดูด และการกรองน้ำผึ้งชันโรง ควรทำจากวัสดุที่ทนต่อการกัดกร่อน และไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อน้ำผึ้งชันโรง และเป็นวัสดุที่อนุญาตให้ใช้กับอาหาร (MAJOR)

2. การจัดการในการเลี้ยงผึ้งชันโรง

2.1 คู่มือการปฏิบัติงานในฟาร์ม (MINOR)

- การแยกขยายรังผึ้งชันโรง
- การตรวจสอบสภาพรัง
- การใช้ยาสัตว์
- การเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งชันโรง
- การจัดการด้านสุขภาพสัตว์
- การทำความสะอาด
- การบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์

2. การจัดการในการเลี้ยงผึ้งชันโรง

2.2 การจัดการคุณภาพในกระบวนการเลี้ยง

- **ควรมีการวางแผนการเลี้ยง** เช่น การเพิ่มประชากรผึ้งชันโรง การแยกขยายรัง การเพิ่มจำนวนรัง และจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์การเลี้ยง (MINOR)

2. การจัดการในการเลี้ยงผึ้งชันโรง

2.2 การจัดการคุณภาพในกระบวนการเลี้ยง

- ควรสำรวจและเลือกที่ตั้งรังที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมและแหล่งอาหาร (MINOR)
- ควรเลือกชนิด (species) ของผึ้งชันโรงที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ (REC)

: ชันโรงขนเงิน ชันโรงถ้วยดำ ชันโรงปากแตร

2. การจัดการในการเลี้ยงผึ้งชันโรง

2.2 การจัดการคุณภาพในกระบวนการเลี้ยง

- ควรเลือกซื้อรังผึ้งชันโรงที่ได้จากการแยกขยายรังจากแหล่งที่เชื่อถือได้ (MINOR)
- กำหนดให้มีรหัสรังผึ้งชันโรง เพื่อความสะดวกในการจัดการและการตามสอบ (MAJOR)
  - เช่น PT670001

2. การจัดการในการเลี้ยงผึ้งชันโรง

2.2 การจัดการคุณภาพในกระบวนการเลี้ยง

- ควบคุม ดูแลความสมดุลขององค์ประกอบภายในรัง และปริมาณกลุ่มถ้วยตัวอ่อนระยะไข่ ระยะหนอน ระยะดักแด้ ถ้วยน้ำผึ้ง ถ้วยเกสร ภายในรัง เพื่อให้ยังอยู่รอดได้ (**MAJOR**)
- ตรวจสอบนางพญา
- สัดส่วนของผึ้งแต่ละระยะ

2. การจัดการในการเลี้ยงฝังชั้นโรง

2.2 การจัดการคุณภาพในกระบวนการเลี้ยง

- หมั่นสำรวจ ควบคุม กำจัดโรค และศัตรูของฝังชั้นโรงที่มีผลกระทบต่อตัวฝังชั้นโรง และผลิตผลอย่างน้อยเดือนละครั้ง (MAJOR)

- ศัตรูของฝังชั้นโรง เช่น มด อีงอ่าง คางคก แมงมุม จิ้งจก มวนเพชฌฆาต
- โรคระบาดในฝัง ตาม พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘
  - โรคอเมริกัณฟาล์วบรูต
  - โรคโคโรเปียนฟาล์วบรูต
  - โรคอัมพาตของฝัง
  - โรคอะคาริน
  - โรคควาร์รัว
  - โรคโทรฟิเลียแลปส์
  - โรคโนซีมา
  - โรคชอล์กบรูต
  - โรคแซกบรูต
  - โรคเบรารา
  - การติดปรสิตตัวรังฝัง

2. การจัดการในการเลี้ยงผึ้งชันโรง

2.2 การจัดการคุณภาพในกระบวนการเลี้ยง

- กรณีใช้วัตถุอันตรายด้านการปศุสัตว์เพื่อควบคุม กำจัดโรค และศัตรู ให้ใช้ตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์หรือคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ (MAJOR)
- ห้ามใช้ยาและสารเคมีกับรังผึ้งชันโรงเป็นเวลา 8 สัปดาห์ก่อนการเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งชันโรง (MAJOR)

2. การจัดการในการเลี้ยงฝังชั้นโรง

2.2 การจัดการคุณภาพในกระบวนการเลี้ยง

- การแยกขยายรังฝังชั้นโรง ควรปฏิบัติอย่างถูกวิธีและถูกสุขลักษณะ (MAJOR)
- ควรหลีกเลี่ยงการแยกขยายรังในฤดูฝนหรือสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูง (REC)

2. การจัดการในการเลี้ยงฝังชั้นโรง

2.2 การจัดการคุณภาพในกระบวนการเลี้ยง

- ควรติดตั้งรั้วฝังชั้นโรงให้สูงจากพื้นในระยะที่สามารถป้องกันอันตรายจากศัตรูและการปนเปื้อน ของน้ำฝังชั้นโรงจากพื้นดิน รวมถึงความสะดวกในการปฏิบัติงาน (MINOR)
  - ประมาณ 60 เซนติเมตร
- การวางรั้วฝังชั้นโรง ควรวางในที่ร่ม และมีหลังคาที่สามารถป้องกันแดดและฝน ที่อาจส่งผลต่ออุณหภูมิและความชื้นภายในรั้ว (MINOR)

2. การจัดการในการเลี้ยงฝังชั้นโรง

2.2 การจัดการคุณภาพในกระบวนการเลี้ยง

- ควร**มีวิธีทำลายรังฝัง**ชั้นโรงที่เก่าหรือหมดสภาพการใช้ และจัดการเศษที่เหลืออย่างเหมาะสม เช่น การฝังกลบ (REC)
  - การฝังกลบ : ให้ของเสียอยู่ต่ำกว่าปากหลุมอย่างน้อย 50 เซนติเมตร และกลบดินสูงเหนือปากหลุมไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร
  - การเผา : เผาในระบบปิดที่ทำให้เกิดการเผาไหม้อย่างสมบูรณ์

2. การจัดการในการเลี้ยงฝั่งชันโรง

2.3 การจัดการอาหารและน้ำสำหรับฝั่งชันโรง

- ควรมีพืชที่เป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติหรือพืชที่ปลูกไว้ เพื่อเป็นแหล่งให้น้ำหวาน และ ละอองเรณูหรือเกสร ที่ฝั่งชันโรงสามารถเก็บเป็นอาหารได้อย่างเหมาะสมสำหรับการ เจริญเติบโตและให้ผลผลิต (MINOR)

2. การจัดการในการเลี้ยงฝังชั้นโรง

2.3 การจัดการอาหารและน้ำสำหรับฝังชั้นโรง

- กรณีขาดแคลนพืชที่เป็นแหล่งอาหาร ให้ปลูกพืชอาหารเสริมให้แก่ฝังชั้นโรง (MINOR)
- ห้ามใช้อาหารเสริมที่เป็นแหล่งคาร์โบไฮเดรต เช่น น้ำเชื่อม น้ำตาลทราย แต่อาหารเสริมที่เป็นแหล่งโปรตีนสำหรับฝังชั้นโรง ตาม พ.ร.บ.อาหารสัตว์ พ.ศ.2558 (MAJOR)
- กรณีย้ายรังฝังชั้นโรงไปตามแหล่งพืชที่ใช้เป็นอาหารในพื้นที่อื่นได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ต้องพิจารณาเลือกพื้นที่ตั้งรังฝังชั้นโรง (MINOR)

พระราชบัญญัติ
ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์
พ.ศ. ๒๕๕๘

3. การจัดการผลิตผลและผลิตภัณฑ์

3.1 การเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งชันโรง

- ควรหลีกเลี่ยงการเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งชันโรงในช่วงฤดูฝนหรือช่วงที่อากาศมีความชื้นสัมพัทธ์สูง เพื่อไม่ให้น้ำผึ้งมีความชื้นเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อคุณภาพ (MINOR)

3. การจัดการผลิตผลและผลิตภัณฑ์

3.1 การเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งชันโรง

- ควรเก็บเกี่ยวด้วยวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะและขนาดของถ้วยน้ำผึ้งของผึ้งชันโรงแต่ละชนิด
  - กลุ่มที่มีถ้วยน้ำผึ้งขนาดเล็ก ใช้มีดสะอาดตัดกลุ่มถ้วยน้ำผึ้งและรวบรวมไม่ให้มีถ้วยเกสรปะปน ก่อนนำไปสู่กระบวนการแยกน้ำผึ้ง (MAJOR)
  - กลุ่มที่มีถ้วยน้ำผึ้งขนาดใหญ่ ใช้วิธีดูดน้ำผึ้งคนละถ้วยและรวบรวม ระวังไม่ให้ถ้วยน้ำผึ้งเกิดความเสียหาย และการปนเปื้อน (MAJOR)

3. การจัดการผลิตผลและผลิตภัณฑ์

3.1 การเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งชันโรง

- กรณีเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งชันโรงภาคสนาม ให้มั่นใจว่าบริเวณที่ปฏิบัติงานสะอาดและปลอดภัย ไม่ปนเปื้อน (MINOR)

3. การจัดการผลิตผลและผลิตภัณฑ์

3.2 การลดความชื้นและการบรรจุน้ำผึ้งชั้นโรง

- ควรมีการบ่มน้ำผึ้งและแยกสิ่งแปลกปลอมออกจากน้ำผึ้งด้วยวิธีที่ถูกต้องลักษณะ (MINOR)
- หลังเก็บเกี่ยวมีการแยกสิ่งแปลกปลอม หรือกรองทันที เพื่อลดการปนเปื้อน (MAJOR)

3. การจัดการผลิตผลและผลิตภัณฑ์

3.2 การลดความชื้นและการบรรจุน้ำผึ้งชันโรง

- การปฏิบัติในการลดความชื้นและการบรรจุน้ำผึ้งชันโรงต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องอย่างถูกสุขลักษณะ เป็นไปตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 420 เรื่อง วิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ การผลิต และการเก็บรักษาอาหาร (MAJOR)

3. การจัดการผลิตผลและผลิตภัณฑ์

3.2 การลดความชื้นและการบรรจุน้ำผึ้งชั้นโรง

- ควรเลือกวิธีการลดความชื้นที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพและความปลอดภัยของน้ำผึ้งชั้นโรง (MINOR)
  - เทคนิคการลดความชื้นในน้ำผึ้งชั้นโรง
    1. การนำน้ำผึ้งระเหยในตู้เป่าลมร้อนที่ควบคุมอุณหภูมิไม่ให้สูงจนเกินไปสามารถควบคุมอุณหภูมิให้คงที่ และกำหนดเวลาได้
    2. การระเหยด้วยเครื่องระเหยความชื้นที่สามารถควบคุมอุณหภูมิอยู่ในช่วง 50 – 55 องศาเซลเซียส

3. การจัดการผลิตผลและผลิตภัณฑ์

3.3 การเก็บเกี่ยวชั้น

- ควรเก็บเกี่ยวชั้นด้วยความระมัดระวังเพื่อลดการสูญเสียจำนวนประชากรฝั่งชั้นโรงภายในรัง หรือทำให้รังเสียหาย (MINOR)
- ควรใช้อุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยวชั้นที่สะอาด และระมัดระวังไม่ให้มีสิ่งแปลกปลอมติดไปกับชั้น (MINOR)

4. การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

- 4.1 ควรรักษาความสะอาดบริเวณฟาร์มอย่างสม่ำเสมอ **ตั้งรั้วฟาร์มชั้นโรงไฟ**ให้เข้าถึงง่าย สะดวกต่อการทำความสะอาดและการปฏิบัติงาน (MINOR)
- 4.2 ควรหมั่นตรวจ **ดูแล ทำความสะอาด**รั้วฟาร์มชั้นโรง และบริเวณใกล้เคียงอย่างสม่ำเสมอ (MINOR)
- 4.3 ควร**ทำความสะอาด**พื้นที่ที่ใช้ในการแยก กรอง และบรรจุ**น้ำ**ฟาร์มชั้นโรง ก่อนและหลังการปฏิบัติงานทุกครั้ง (MINOR)

4. การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

4. การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

4.4 ควรทำความสะอาดเครื่องมืออุปกรณ์ และภาชนะบรรจุ สำหรับใช้ในการเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งชั้นโรง ก่อนและหลังการใช้งานทุกครั้ง และดูแลรักษาให้มีสภาพพร้อมใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์

(MINOR)

4.5 ควรมีการทำความสะอาดและบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดี (MINOR)

4. การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

4.6 กรณีมีการใช้สารเคมีทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายด้านการปศุสัตว์ในการบวนการต่างๆ ให้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ หรือสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และมีการเก็บเป็นสัดส่วนและมีป้ายบ่งชี้ (MAJOR)

5. สุขภาพสัตว์

มีการดูแลสุขภาพของฝูงชั้นโรงอย่างเหมาะสม ลดความเสี่ยงการเกิดโรคและการแพร่กระจาย รวมถึงไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของยาสัตว์ตกค้างในน้ำผึ้ง (MAJOR)

5.1 การป้องกัน ควบคุม โรคและศัตรู

- ระบุแหล่งที่มาของรังฝูงชั้นโรงที่นำเข้ามาใหม่ ให้มีป้ายบ่งชี้ และวางแยกรังใหม่ตามระยะเวลาที่เหมาะสม (MAJOR)
- กรณีมีฝูงชั้นโรงที่เป็นโรคหรือศัตรูเข้าทำลาย ให้แยกออกมาเพื่อตรวจ รักษาหรือทำลาย (MAJOR)

5. สุขภาพสัตว์

มีการดูแลสุขภาพของฝูงชั้นโรงอย่างเหมาะสม ลดความเสี่ยงการเกิดโรคและการแพร่กระจาย รวมถึงไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของยาสัตว์ตกค้างในน้ำผึ้ง (MAJOR)

5.1 การป้องกัน ควบคุม โรคและศัตรู

- มีมาตรการควบคุมโรคและศัตรู กรณีที่เกิดโรคระบาดหรือสงสัย ให้ปฏิบัติตามพ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 (MAJOR)
- มีสัตวแพทย์ให้คำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพสัตว์ สุขากิจบาลฟาร์ม และใช้ยาภายในฟาร์ม (MINOR)

5. สุขภาพสัตว์

5.2 การบำบัดโรคสัตว์

- ควรเก็บรักษายาสัตว์ตามคำแนะนำบนฉลากหรือเอกสารกำกับ หรือตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์หรือสัตวแพทย์ แยกเก็บเป็นสัดส่วนและมีป้ายบ่งชี้ (MAJOR)

6. สวัสดิภาพสัตว์

- 6.1 ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดควันไฟและความร้อนบริเวณพื้นที่เลี้ยงฝังชันโรง (MINOR)
- 6.2 ควรคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ได้แก่ สัดส่วนขนาดพื้นที่ต่อจำนวนรัง ความหนาแน่นประชากรภายในรัง ชนิดและปริมาณของพืชแหล่งอาหาร (MINOR)

7. บุคลากร

7.1 ควรมีจำนวน**บุคลากร**เหมาะสมกับจำนวนรังผึ้งชั้นโรงที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน (REC)

7.2 ผู้ปฏิบัติงานควรได้รับการ**ฝึกอบรม**ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มผึ้งชั้นโรง (MAJOR)

7. บุคลากร

7.3 ผู้ปฏิบัติงานในการเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งชันโรง ควรปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ มีการสวมถุงมือ ผ้าปิดปากและหมวกคลุมผม (MAJOR)

7.4 ผู้ปฏิบัติงานมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี และได้รับการตรวจสอบสุขภาพประจำปีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ว่าเป็นโรคติดต่อร้ายแรง (MAJOR)

8. การจัดการสิ่งแวดล้อม

8.1 ควรรวบรวมขยะมูลฝอยไว้ในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด และมีวิธีกำจัดหรือจัดการขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสมและถูกสุขลักษณะ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (MINOR)

8.2 กรณีมีขยะอันตราย เช่น ขวดบรรจุสารเคมีให้แยกทำลายและกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง (MAJOR)

9. การบันทึกข้อมูล

9.1 เกษตรกรต้องบันทึกข้อมูล และเก็บหลักฐานสำคัญ ดังนี้

- ข้อมูลรหัสรังผึ้งชั้นโรง รหัสผึ้งชั้นโรงเข้าใหม่ และข้อมูลประจำรัง (MAJOR)
- ข้อมูลการเก็บเกี่ยวผลผลิต ได้แก่ น้ำผึ้งชั้นโรงและชั้น ให้ระบุ วัน/เดือน/ปี ที่เก็บเกี่ยว รหัสรังผึ้งชั้นโรง สถานที่ตั้งรัง พืชที่เป็นแหล่งอาหาร ปริมาณน้ำผึ้งชั้นโรง หรือปริมาณชั้นที่เก็บเกี่ยวได้ (MAJOR)
- ข้อมูลการใช้สารเคมีทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตราย (MAJOR)
- ข้อมูลการใช้ยาสัตว์ในฟาร์ม (MINOR)
- ข้อมูลการรักษาโรคผึ้งชั้นโรง (MINOR)
- ข้อมูลการตรวจสอบสุขภาพประจำปีของบุคลากร (MINOR)

9. การบันทึกข้อมูล

9.2 เกษตรกรควรบันทึกข้อมูล และเก็บหลักฐาน ดังนี้

- ข้อมูลสถานที่ตั้งรังผึ้งชันโรง และพืชที่เป็นแหล่งอาหาร (MINOR)
- ข้อมูลการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากร (MINOR)
- ข้อมูลบุคคลเข้า-ออกฟาร์ม ให้ระบุ วัน/เดือน/ปีที่เข้าฟาร์ม ชื่อ-สกุล วัตถุประสงค์การเข้าฟาร์ม (MINOR)

9.3 เก็บรักษาบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้อย่างน้อย 3 ปี (MINOR)

ภาคผนวก

เอกสารเกี่ยวกับผังชั้นโรง

Thank you